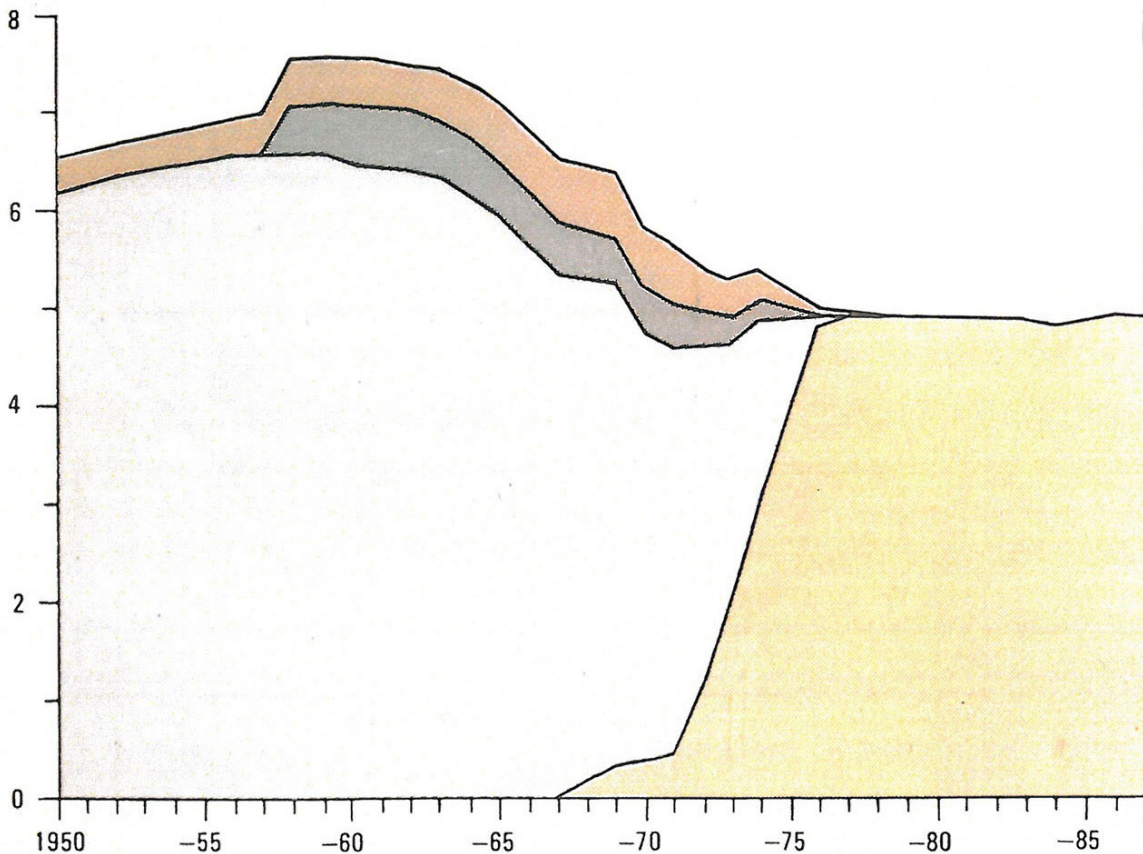

1000 kpl . st . schools

Kansakoulu
Folkskola
Primary school

Kansalaiskoulu (1958–, aikaisemmin jatkoluokkia)
Medborgarskola (1958–, tidigare fortsättningsklasser)
Primary continuation school (1958–, earlier continuation classes)

Keskikoulu
Mellanskola
Junior secondary school

Peruskoulu
Grundskola
Comprehensive school

Perusasteen koulujen määrä 1950-1986. Suomen kartasto, vihko 330, Koulutus tiede kulttuuri. Maanmittaushallitus, Suomen maantieteellinen seura 1989.

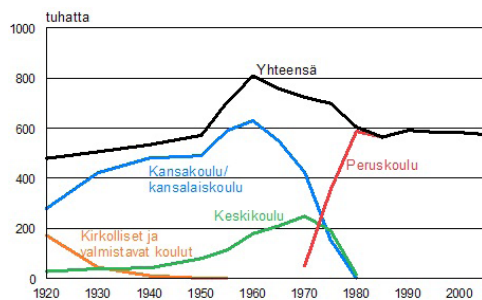
1940-1950-lukujen koulu: lakeja ja tilastoja

Koulu- ja oppilasmäärät sekä koulutustaso nousivat 1950-luvulla nopeasti. Koulurakennusten määrää, sijaintia ja laatua määrittivät lait ja asetukset sekä normit. Näistä laeista keskeisimmät on kuvattu alla. Eri lähteistä kootut graafiset esitykset ja tilastotiedot havainnollistavat kehityksen suuria linjoja.

Valtionneuvosto päätti perusteista, joilla valtio tuki kansakoulujen rakentamista ja kunnossapitoa maalaiskunnissa. Tämä ns. normaalihintajärjestelmä oli keskeinen keino rakentamisen ohjauksessa. Kouluhallitus tarkasti ja vahvisti piirustukset ja työselitykset valtionneuvoston päätöksen säännöksiä noudattaen. Koska koulurakentamisen kustannukset valtiolle nousivat sodan jälkeisinä vuosina, uudistettiin tukea koskevia säädöksiä 1954. Käyttöön tuli rakennusohjelma, jossa tuli mm. arvioida oppilaiden lukumäärän muutos seitsemän seuraavan vuoden aikana koulupiireittäin. Valtio tuki tiukentui myös tilojen pinta-alojen osalta.

Vuonna 1938 koulurakennuksia oli 5760, sodan jälkeen 1945 5340. 1950-luvun lopussa kansakoulujen lukumäärä oli noin 6500.

Vuosikymmenen lopussa koulunkäyntiaikaa pidennettiin kahdeksanvuotiseksi ja jatko-opetus tuli kansalaiskouluna kiinteäksi osaksi kansakoulua. Koska opetus kansalaiskoulussa valmisti käytännölliseen elämään, tuli koulun opetussuunnitelmaan mm. kuulua ”asujaimiston elinkeinoelämään” liittyviä aineita. Kansakoululain 1957 ja kansakouluasetuksen 1958 myötä käynnistyi vilkas kansalaiskoulujen rakentaminen. Peruskoulukeskustelun taitekohta oli 1950-luvun lopulla, jolloin esitettiin malli 9-vuotisesta, kaikille maksuttomasta kunnallisesta yhtenäiskoulusta.

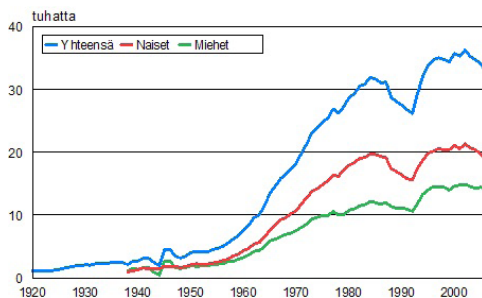
Yleissivistävän peruskoulutuksen oppilasmäärä 1920–2005. Vuodesta 1950 vuoteen 1960 oppilasmäärä kasvoi erittäin nopeasti. Maaseudulla kansakoulujen määrä oli suurimmillaan 1950-luvulla, mutta alkoi tämän jälkeen vähentyä maaltamuuton takia. Tilastokeskus.

Rinnakkaiskoulujärjestelmässä kansakoulun neljänneltä luokalta pyrittiin oppikouluun, joka avasi tien jatko-opintoihin, esimerkiksi ylioppilastutkintoon. Kansakouluun kävivät ne, jotka eivät päässeet oppikouluun tai joiden vanhemmilla ei ollut edellytyksiä kouluttaa lapsiaan. Oppikoulu oli yleensä maksullinen. Oppikouluopetusta antavaa koulutyyppiä olivat: valtion oppikoulut, yksityiset oppikoulut ja kunnalliset keski koulut. Valtio tuki myös yksityisoppikoulujen rakentamisen lainoitus- ta (493/1950).

Koulutustaso on kohonnut nopeasti

Vuonna 1930 oppikouluja oli Suomessa runsas 200, vuonna 1956 oppikouluja oli 373 ja 1960 jo 450. Luvut sisältävät valtion, kunnalliset ja yksityiset oppikoulut. Vuonna 1950 25 % ikäluokasta aloitti oppikoulun, 1960 lukumäärä oli lähes 40 %.

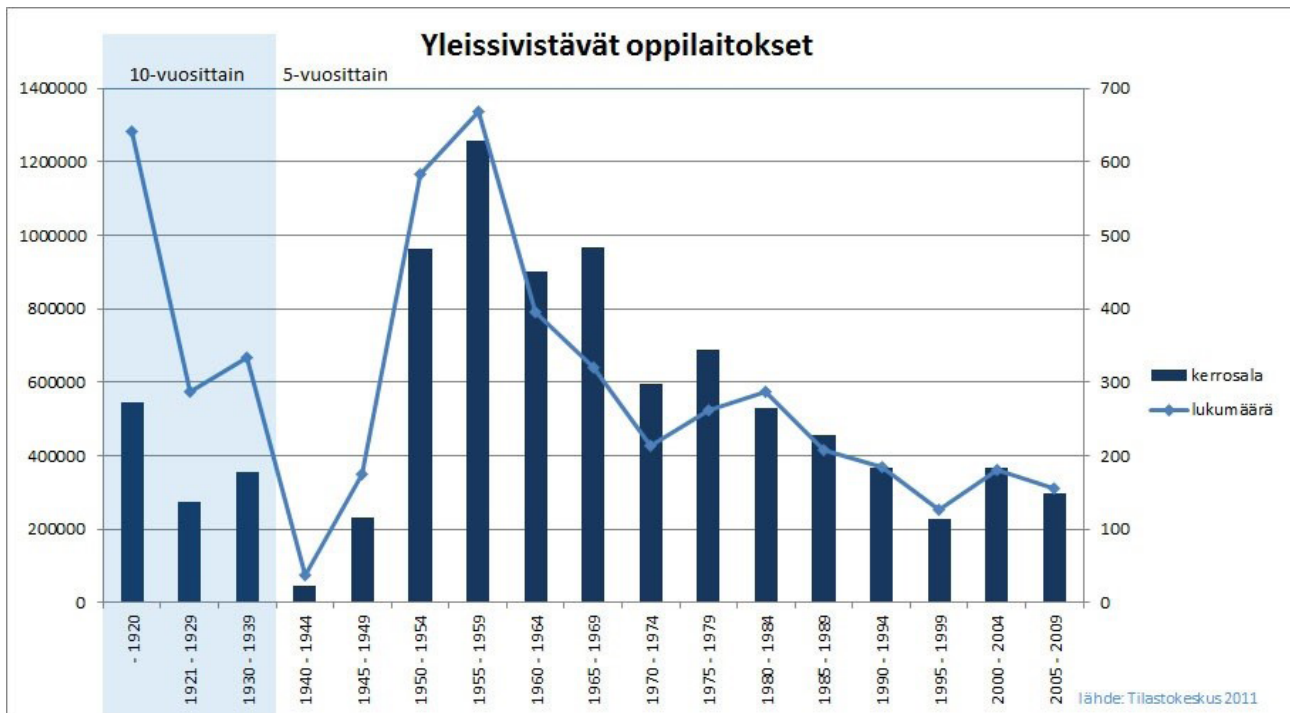
Vuonna 1950 ylioppilastutkintoja suoritettiin reilut 4 000, 1960 valmistui 6567 ylioppilasta. Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneita oli 1950 noin 300 000 henkilöä, vuonna 2005 2,8 miljoonaa.

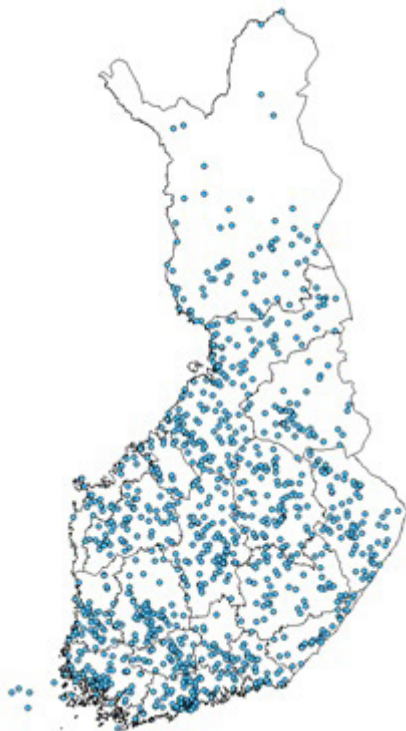
Ylioppilastutkinnot 1920-2006. Naisten suorittamien ylioppilastutkintojen määrä ylitti miesten tutkintomäärän koko 1960-luvun ajan. Tilastokeskus.

Koulurakennusten määrän muutoksia

Koulurakennusten kokonaismäärä on laskenut koko 2000-luvun alun. Peruskoulujen määrä oli 2005 lähes 3 600 ja syksyllä 2015 toiminnassa oli noin 2 500 koulua. Määrä putosi yli sadalla koululla joka vuosi.

Kansa- ja oppikoulujen rakentaminen on 1950-luvun ilmiö. Taulukko yleissivistävien oppilaitosten lukumäärästä ja kerrosalasta. Taulukko kuvaa 31.12.2010 tilannetta. Se perustuu Rakennus- ja huoneistorekisteriin, joka on perustettu 1980-luvun alussa. Kaavioissa eivät näy purettujen tai käyttötarkoituksen muutosten määrät. Tilastokeskus.

Kartta kuvaa niitä 1950-luvun koulurakennuksia, jotka rekisterin mukaan olivat koulukäytössä 2007. Lähde: Väestörekisterikeskuksen rakennus- ja huoneistorekisteri, 12/2007. Museovirasto.

Lähteet

Laki oppivelvollisuudesta 101/1921.

Laki oppivelvollisuudesta annetun lain muuttamisesta 568/1948.

Laki eräistä kansakoulutointa koskevista väliaikaisista järjestelyistä 483/1953.

Kansakoululaki 247/1957.

Kansakouluasetus 321/1958.

”Esi- ja peruskouluopetus 2015”. Suomen virallinen tilasto. Koulutus 2015. Tilastokeskus.

Happonen, Heikki & Tapaninen, Reino: ”Koulurakennusten historiallinen kehitys”. Terveellisen ja turvallisen opiskeluympäristön laadun arvioinnin perusteet perusopetusta varten. Taustamuistio. 27:2002. Opetusministeriö 2002.

”Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset 2010”. Suomen virallinen tilasto. Koulutus 2011. Tilastokeskus.

Koulutus Suomessa: yhä enemmän ja yhä useammalle.

Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/tup/suomi90/marraskuu.html> (haettu 23.5.2017)

Suomen tilastolliset vuosikirjat: Suomen tilastollinen vuosikirja 1967.

Suomen tilastollinen vuosikirja 1978. <http://www.doria.fi/handle/10024/67152> (haettu 23.5.2017)